

133. Ikervár, Szőlő-Málai-dűlő (KÖH 76607) (Vas megye) Á, Kú

Az Ikervár határában létesülő szélerőműpark földmunkáinak szakfelügyelete során a meteorológiai állomáshoz vezető, MM megjelölésű út É-i végének humuszolásakor régészeti jelenségeket észleltünk. Valószínűnek látszott, hogy É-on, az állomás területén és Ny-on, az út további szélesítése során újabb objektumok kerülnek majd elő. A lelőhely Ikervár belterületétől Ny-ra, egy több km hosszan elnyúló, É–D irányú, markáns dombhát K-i lejtőjén helyezkedik el.

Az objektumok bontása és dokumentálása két ütemben történt. 2011. január 12–17. között az MM úton és a meteorológiai állomás területén, február 7-én pedig az MM út Ny-i oldalán történő kiszélesítésnél dolgoztunk. Összesen 1138 m²-nyi területen 11 objektum jelentkezett, egy kb. 80 m hosszú nyomvonalszakaszon. A kora újkori jelenségek elsősorban É-on, az Árpád-koriak D-en sűrűsödtek. A két területet egy 30 m hosszú, mélyebb fekvésű rész választotta el, ahol objektum nem került elő.

A 11 objektumból hétben találtunk leletanyagot. Ezek közül 3 kora újkori, a fennmaradó 4 Árpád-kori volt. Paticsos-faszenes betöltésük alapján az utóbbiak közzé tartozhatott még a leletanyag nélküli 5. sz. gödör és a 6–7. sz. cölöplyuk is.

Az Árpád-kori objektumok kivétel nélkül igen sekélynek (10–35 cm) bizonyultak. A szántóföldi művelés mára erősen lepusztította az eredeti felszínt, így a település szerkezete már csak korlátozottan rekonstruálható.

Az objektumok közül kiemelkedik a terület D-i részén talált, félig földbe mélyített Árpád-kori épület. A ház DNy-i sarkában egy részben bevált (D-i és Ny-i rész), részben téglából és agyagból épített (É-i fal) négyszögletes, nagy méretű kemence került elő.

Az Árpád-kori kerámiaanyagot a kézi korongon formált fazéktöredékek jellemezték. A jellemző díszítés a bekarcolt csigavonal, amit a nyakrész közelében ferde bevagdálásokkal vagy 1–3 hullámvonalal kombináltak.

A lelőhely Ny-i, É-i és K-i irányban túlnyúlt a nyomvonal és a feltárás területén, míg D felé, az út lehumusztolt nyomvonal alapján, nem folytatódik.

Munkatársak: Horváth András, Horváth Dorina, Vámos Péter technikusok.

HORNOK PÉTER

134. Istvándi, Csontai-dűlő (KÖH 76525) (Somogy megye) R

2010 őszén és 2011 tavaszán terepbejárás során azonosítottuk be az Istvándi-tól ÉNy-ra eső lelőhelyet, amelyet az Istvándi gázvezeték és a MOL Babócsa gázüzem között létesítendő gázvezeték építése előtt, 2011. május 31-én a Somogy Megyei Múzeum Igazgatósága tárt fel 6 m szélességben. A terület szántott, mezőgazdasági művelés alatt állt, erősen lepusztult, mindössze egy közepes méretű, sekély gödör került elő. Feltehetően a lelőhely szélén ment végig a nyomvonal. A gödör a tűzdelt barázdaszerű kerámia kultúrája időszakára keltezhető.

Munkatársak: Molnár István régész, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Nyári Zsolt technikus.

SIPOS CARMEN

135. Jármí határa (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, Á, Kö

2011. február 16–17-én, 22-én, március 2–4-én, és 18-án a nyíregyházi Jósza András Múzeum munkatársai terepbejárást végeztek Őr, Jármí, Nyírmeggyes, Nyírcsaholy, Kocsord, Györtelek, Ökörítőfűlpös és Porcsalma községek határában az M49 gyorsforgalmi út „A” nyomvonalvariánsa mentén.

Forduló 2. (M49-34 lh., KÖH 80221): A határrendszen, a térképen feltüntetett fenyőerdőtől ÉNy-ra, kb. 150 m-re lokalizált lelőhely. Felszínéről néhány középkori kerámiadarabot gyűjtöttünk. Iránya ÉK–DNy, kiterjedése 85×110 m.

Mócsi-tag 2. (M49-33 lh., KÖH 80219): A határrendszen találtunk egy közepes intenzitású, ÉNy–DK irányú, 315×540 m kiterjedésű lelőhelyet, melyről neolit és Árpád-kori, valamint középkori kerámiatöredékeket és egy obszidiánpatintéket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Körösfői Zsolt régész, Bocz Péter régésztechnikus, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Szmolár Edit segédrestaurátor, Kiss László és Vízler Csaba rajzolók (Jósza András Múzeum).

PINTYE GÁBOR – TOLDI ZOLTÁN – TOMPA GYÖRGY

136. Jutá határa (Somogy megye) Ő, U, R, B, Á, Kö

Helyi lakos bejelentést tett a község határában talált régészeti lelőhelyekről. 2011. május 5–17. között terepbejárásokat végeztünk a bejelentővel közösen.

Alsó-major 1. lh. (KÖH 78731): A Jutáról Hetesre vezető műúttól D-re, a Jutai-vízfolyás K-i oldalán található a lelőhely, D-i része átnyúlik a Gombosi-erdő területére. Kevés őskori edénytöredéket, sok Árpád-kori és középkori kerámiatöredéket gyűjtöttünk, valamint egy bronztárgyat és kevés vasolvadékat is.

Alsó-major 2. lh. (KÖH 78757): Az előző lelőhelytől É-ra található, D-i és É-i része nem járható be. Kevés őskori kerámiatöredéket (neolit és kisapostagi kultúra) találtunk.

Alsó-major 3. lh. (KÖH 78759): Az előző lelőhelyektől É-ra található, nagy kiterjedésű, de nem intenzív, kevés őskori kerámiatöredéket gyűjtöttünk.

Alsó-major 4. lh. (KÖH 78761): Az 1–2. lelőhelyektől É-ra, a 3. lelőhelytől K-re található a nagy kiterjedésű, intenzív őskori telep.

Fekete-dűlő 2. lh. (KÖH 56302): Az idei bejárás során az őskori lelőhely kiterjedését D-i irányban kissé kibővítettük, a többi irányban azonos a korábban felvett mérésekkel.

Rózsza-dűlő 1. lh. (KÖH 26585): A Jutáról Hetesre vezető műúttól É-ra, a Dózsa György u. legvégénél, a Jutai-vízfolyás K-i oldalán található a lelőhely. A 2011. évi bejárás a korábban ismert lelőhelyet jelentősen kibővítette. Nagyon sok kerámiatöredéket (késő bronzkor, urnamezős kultúra és egyéb őskor), valamint nehezeket, örlőkötőredéket is gyűjtöttünk.

Rózsa-dűlő 2. lh. (KÖH 78729): Az előző lelőhelytől É-ra, kisebb, kevésbé intenzív lelőhelyet jártunk be. Területén rézkori (badeni kultúra) és bronzkori kerámiatöredéket találtunk.

Szarvasmarhatelep (KÖH 26583): Bejártuk a Juta és Kaposvár közti műúttól D-re fekvő, már ismert lelőhelyet. Az erdős területbe ágyazva kisebb ipartelep található, ettől Ny-ra, szántásban sok őskori kerámiatöredéket gyűjtöttünk. Ez alapján a lelőhely D-i irányban nagyobb kiterjedésű, mint azt a korábban felvett mérés mutatta.

Munkatárs: Cserép Tamás.

NÉMETH PÉTER GERGELY

137. Kapospula, Felsőheténypuszta (KÖH 61990) (Tolna megye) Kö

A középkori Hetény templomának helyét 2008-ban, a Kapospula – Nak közötti út, a rá merőleges felsőhetényi bekötőút és az ÉK–DNy irányú patak által alkotott, háromszög alakú szántóföld DDK-i részén véltem megtalálni, ahol a domb alsó részén nagyobb mészköveket, ill. apró téglamorzsálat találtam. 2011. április 18-án az említett helytől NyÉNy-ra, közvetlenül a köves úttal párhuzamosan húzódó erdősáv mellett, a plató D-i szélén kb. 30 m hosszan mészkő, téglá- és habarcs-töredékeket találtam, köztük peremes téglák töredékeit is.

K. NÉMETH ANDRÁS

138. Kaposvár, Transzformátorállomás (KÖH 80625) (Somogy megye) U?, R?

2011 szeptemberében régészeti megfigyelést végeztünk a Kaposvár-Kisgát nevű városrészén keresztül fektetett gázvezeték földmunkáinál. A Kisgát K-i részén lévő transzformátorállomás mellett két őskori (feltehetően neolitikus vagy rézkori) objektum nyomát találtuk meg a vezeték árkában. Az objektumokból kerámiát gyűjtöttünk és fotót készítettünk, sajnos nem voltak rendesen kibonthatóak. A lelőhely pontos kiterjedését nem tudtuk megállapítani, az embermagas kukoricában nem lehetett bejárást végezni, K-ről pedig beépített terület, a transzformátorállomás határolja, így pontos méretei nem ismertek, feltehetően K-re és talán É-ra is folytatódik – a domborzati viszonyok is ezt támasztják alá.

Munkatársak: Sipos Carmen, Nyári Zsolt.

MOLNÁR ISTVÁN

139. Kaposvár-Kaposfüred határa (Somogy megye) Ő, U, R, B, LT, Ró, A, Á, Kö

Kaposfüred határának ÉNy-i, Magyaregreshez közeli részén végeztünk terepbejárást 2011. április 14-én és 22-én. Itt egy hosszabb szakaszon foltokban voltak ismert lelőhelyek. Felszántott földön, jó észlelési viszonyok mellett jártunk be az út és a patak közti területet. Összességében megállapítható, hogy a bejárt terület jó része lelőhellyel fedett. Két kisebb területtől eltekintve a dombtető végig lelőhely. Nagy méretű badeni lelőhely húzódik végig itt, amelyet bronzkori (kisapostagi és Somogyvár-Vinkovci) lelőhelyrészek rétegeznek felül.

A badeni lelőhely sok helyen a vízig húzódik. A római, kelta, avar és Árpád-kori lelőhelyrészek a patakhoz közel fekszenek.

Gombás-erdő (KÖH 43547): Megállapítottuk, hogy eredeti kifizire emlékeztető alakjával szemben az út melletti sávban is végig követhető a lelőhely. Nagyobb mennyiségű badeni és bronzkori (kisapostagi és Somogyvár-Vinkovci) kerámia és egy kovapattinték mellett római töredékek is voltak. Korábban itt Árpád-kori és avar lelőhely is volt. Ezt mi nem találtunk, ennek az oka lehet, hogy a patakhoz közeli sáv nem volt bejárható – a többi lelőhelynél is megfigyelhető, hogy ezek a korszakok a pataknál sűrűsödnek.

Hetes-tábla (KÖH 77303): 2010-ben egy kisebb bejárható sávban badeni telepet találtunk. Most, hogy a környék bejárható volt, jelentősen megnőtt a lelőhely területe. Őskori, főleg badeni, DVK és talán bronzkori leleteket találtunk. A kezdete után kevéssel kezd sűrűsödni, majdnem az erdősáv vonaláig sűrű. A korábban ehhez közel talált Gombás-erdő 2. (KÖH 43548) lelőhelyet is eléri, bekebelezi. Csak egy kis, nem bejárható terület volt közte. Egy kis szünet után újra nagyszámú cserepet találtunk. Az út másik oldalán is folytatódik a lelőhely. Főleg badeni kerámiát, közte egy edénylábát, esetleg kanálvéget találtunk. A patakhoz közel római és középkori kerámiát gyűjtöttünk.

Egresi út (KÖH 43549): A jó észlelési viszonyok mellett jelentősen megnövekedett a lelőhely területe. É-on összeérhet a Gombás-erdő 2. (KÖH 43548) lelőhellyel, de K felé elég jól elhatárolható volt. Közepes mennyiségű kelta, avar, Árpád-kori és őskori kerámiát találtunk.

Egresi út 2. (KÖH 77305): A lelőhely területe szintén jelentősen növekedett Ny-ra, a patakig. Egybeér a Bűdös-kuti halastavak (KÖH 43550) lelőhellyel. Badeni, neolitikus/rézkori és egy kelta kerámiát találtunk.

MOLNÁR ISTVÁN

140. Karos, Tobolyka (KÖH 15963) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Á

2011. július 11-től két héten át tartó feltárást végeztünk a „Tobolyka régészeti park és kiállító-fogadó épület” helyszínén. A terület ismert régészeti lelőhely, ahol az 1990-es években már felszínre kerültek egy Árpád-kori település maradványai. A létesítendő kör alakú épület alapjának humuszolásokor 30 objektum foltja bontakozott ki: gödröket, agyagból tapasztott és kőből rakott kemencéket, ill. kemencebokrakat, valamint két, ugyancsak kemencével ellátott házat tártunk fel. A leletanyag nagy részét kerámiatöredékek alkották, melyek alapján az egykori, nagy kiterjedésű település használatának idejét a 11–13. század közé tehetjük. Jelentős mennyiségű állatcsont, kevés fémtöredék, és az egyik házból előkerült örlőkőpár származik még az objektumokból. Az épülethez vezető közműárkokban két bronzkori gödör foltját is megfigyeltük.

LOVÁSZ EMESE